

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Szerkesztői szállás:

belső-üzemtele 131. szám.

Hirdetési ár: 5 basábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bályegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) J. Haasensteint és Voglmann (Wollzeile 9. sz.).

Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (Königsasse Nr. 60.)

Nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzandók.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

Megjelen a lap hetenkint háromszor, a m.

kedden, csütörtökön és szombaton reggel.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, fél évre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY”

október—decemberi folyamára.

Egy évre . . . 12 forint o. ért.

Fél évre . . . 6 „ „ „

Évnegyedre . . . 3 „ „ „

Egy órá . . . 1 „ „ „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

A nemzeti kérdés.

(S.) Rendesen akkor szoktunk nagyokat kívánni, óhajításainkkal légvárat magaslatain kalandozni, midőn azok teljesülhetének lehetlenségéről magunk is meg vagyunk győződve, vagy tesszük azért: mert oly hatalommal állunk szemben, melytől igazságos követelésünk méltányos kielégítését csak úgy várhatjuk, ha sokat, igen sokat kérünk, hogy a különben kielégítő kevesebbet annál bizonyosabban megnyerhessük.

Azonban, ma már a kalmár is csak a szegényebb sorsa, alsóbb rendű néptől kér eladó portékájáért két-háromszoros árt, általában csak azzal alkuszik, a ki azt hiszi, hogy megveszi, ha tőle sokat nem kérnek, s felét el nem engedik; az ily előítéletektől ment, műveltebb osztályok rendelkezésére álló kereskedésben mindenütt az áru becséhez mért, a vevő és eladó kölcsönös érdekeinek számba vételével megszabott határozott ár divatozik.

Alig volna feltehető, mikép a magyar képviselőház némely szerb és román ajku képviselői, kik „az országos nemzeti ségeknek és nyelveknek Magyarországon leendő szabályozására és biztosítására” nézve 1867. február 11-én aláírt, s a képviselőháznak f. évi okt. 28-iki ülésében benyújtott törvényjavaslatot készítették, azt akarnak magokkal, még inkább másokkal elhitetni, hogy Magyarország törvényhozását csak kerülő úton lehet rábírní, hogy a Sz. István koronája területén lakó minden nemzetiség méltó és méltányos igényeit kellőképpen kielégítse.

Azt sem tesszük fel a nevezett képviselő urakról, hogy azok közé kívánnának soroztatni, a kik csak úgy hisznek előnyös vásárolhatni, avagy ők soroznák a magyar törvényhozó testületet azok közé, kik csak úgy lehet alkut kötni, ha felét, vagy kétharmadát lealkuszák.

Az említett törvényjavaslat ellenkezik azon sarkalatos főelvvel, melyen hazánk területi épsége s ebből kifolyólag szabadságunk s alkotmányosságunk biztonsága sarkallik. Ellenkezik, mert Magyarország területét saját budgettel bíró kongresszusokban összpontosuló külön nemzetiségi területekre kívánja felosztani, melyek végeredményekben nemcsak külön nemzeti ségű megyékre, hanem ezekből összeesortosult külön tartományokra szaggatnák szét Sz. István birodalmát, és így, sajátos ethnographiai viszonyainknál fogva, vagy népvándorlást tesz szükségessé, vagy többek jogát sérti.

A törvényjavaslat készítői, azt hisszük, felkérés és megbízás nélkül saját nemzetiségükön kívül, csak hogy az osztó igazság apostolaiként tűnhessenek fel, — saját soraikba belevonták a tótokat, oroszokat és németeket is; de Magyarországnak az elősoroltakon kívül még más ajku épp oly hí és hasznos fiai és polgárai is vannak, kiket a tervelt területi felosztás, ha a nemzetiségi jogot ad absurdum akarnak reducalni, mélyen sértene.

Általában az előterjesztett törvényjavaslat szerint Magyarországnak még történelmi neve is elenyészne, s ezután a „hat országos nemzetiség országának” fogna nevezetni, e szó „Magyarország”

ugyanis a fennidézett czimen kívül, a törvényjavaslat egész szövegén át sehol sem fordul elő.

Továbbá nem áll a mai kor követelte szabadelvűség színvonalán, miután az általános, egyéni jogegyenlőség korában kiváltságolt nemzetiségeket óhajt felállítani, a minek érvényesítése szintén sértene azon apróbb nemzetiségeket, melyek a kiváltságoltak közt megnevezve nincsenek.

Végre — hogy a tárgyalt dolgozatnak csak főbb ferdeségeit emeljük ki, a közgazdaságt és igazságszolgáltatást lehetlenné tenné, miután a nyelvek egyenjogúságának azon parodiáját kívánná életbe léptetni, a mely széles e világon sehol sem létezik és a Schmerling-féle n.-szebeni Landtag korában már fényesen megbukott, teljesen gyakorlatiatlannak bizonyult.

Volt idő, midőn a vallásszabadságot a különböző hitfelekezetek külön kiváltságolásában és becikkelyezésében keresték az emberek, míg ma az elfogadott általános hitszabadság merőben feleslegessé teszi az ilyeszerű külön körülárkolást.

A külön nemzetiségek s azok egyes tagjainak boldogsága szintén nem a nemzetiségi különködésben, hanem a haza minden rendű és rangú, nemzetiség és vallás különbség nélküli általános szabadságában gyökereznek, s ez által van egyedül érvényesítő és biztosító.

Kevesebb utópia és illuszia, a szabadsági eszmék kevesebb összezavarása, és a gyakorlati kivihetőség méltányosabb, észélyes — s hozzá tehetjük ösztönös számbavétele uraim! És meg vagyunk győződve, hogy a nemzetiségi jog mindnyájunk teljes megnyugvásává fog megoldatni.

Hazánk felvirágzását, s szabad alkotmányos életünk fennmaradását, korszerű fejlődését és megszilárdulását anyagi és szellemi előmenetelünkre mi is a nemzetiségek méltányos kielégítésétől várjuk.

Hanem a méltányosságnak kölcsönösnek kell lennie.

Pest, október 30. 1868.

(y z n.) A kedélyeket tegnapielőtt óta eddig nem annyira — legalább közvetlenül nem — országos, mint inkább csak helyi eset tartja izgatottságban.

A Szentkirályi Thaisz-ügy.

Tudva van — mi is irtunk e tárgyról annak idejében — mikép Pest városa két oszlopos hivatalnok, a főpolgármester és főkapitány között surlódások merültek fel, melyek valóságos viszálylá fejlődtek ki, és Thaisz Elek főkapitány hivatali felügyelőségét, majd perbefogatását vonták maguk után.

Az igazságügyminiszterium a pestmegyei törvényszéket delegálta e tárgybán, a mely Thaisz Eleket az ellene támasztott vádak alól fölmenté.

Ezen ítéletet a királyi tábla mint fölbívteli bíróság helybenhagyta.

Ki levén e szerint mondva a „nem bűnös”, mi természetesen, minthogy a főkapitány hivatalába leendő visszahelyeztetése végett folyamodott a városi képviselőtestület közgyűléséhez, és ez a repozíciót ki is mondta.

Erre azonban a főpolgármester Szentkirályi Mór határozottan tudatta: hogy hivatalától visszalép, mert azt a város érdekében tovább nem viselheti.

A városi képviselőt mindent megtőn marasztására, de siker nélkül, Szentkirályi nem hajlandó maradni.

Szóltunk már e dolog első stadiumában azon káros következményekről, melyek két főtisztviselő közötti surlódásból magára a közügyre nézve rendszeren nem szoktak elmaradni, és információk szerint már akkor oly annyira élére állítva láttuk e viszonyt, hogy a transzactiót, tudniillik a kibékülést valószínűtlenné, sőt lehetlenné tartottuk, nem habozván kimondani azt sem, melyszerint e villongásnak definitive csak az egyik vagy másik fél visszalépése vethet véget.

És ezért Szentkirályi lemondását logikailag következetességgnek s indokoltak tekintjük, annyival inkább: mert a Thaisz elleni per megindításának ő is egyik tényezője levén, most, miután a vádak bíróság alaptalanoknak nyilvánítottak, tehát mintegy erkölcsileg vereséget szenvedett, nem tudtuk elképzelni, hogyan ülhesen ellenfelével egy asztalnál.

Szentkirályi visszalépését mindenesetre sajnós eseménynek tartja a polgárság; a kiegyenlítésre minden kísérlet megtétetett, de siker nélkül, miről — a fölbívtelnek fogva — talán már előre is meg voltak győződve az illetők.

Mit lehetett volna tehát egyebet tenni, mint megnyugodni a fatumban.

Azonban e dolog a tisztán administratív és helyi térről, egy merész kanyarodással csakhamar átjázott a politikai tere, és ezért váratlanul megszűnt csupán helyi érdekek bérni.

Mihelyt ugyanis híre terjedt, hogy Szentkirályi semmiesetre sem marad meg hivatalában, lemondását legott utíllálni törekedtek párt ellenei, kik tudniillik a tisztújítás alkalmával nem reá szavaztak, azzal állván elő, hogy miután Szentkirályi visszalépett, természetesen nem lehet más polgármesterré, mint az ismeretes szélsőbali képviselő Vidats János, mert azon hivatalra Szentkirályi után ő nyert legtöbb szavazatot.

Ez értelemben folytak ma az oppositionalis választók között nyakra-főre a konferenciák.

Hogy mi fog történni, e pillanatban még nem tudjuk határozottan, de nagyon valószínűnek tartjuk, hogy Vidats János ez uton leendő becsépése a főpolgármesteri hivatalba nem fog sikerülni, mert vagy új választás rendeltetik el, vagy az alpolgármester végzendő ideiglenesen, tudniillik a közlebbi tisztújítás bekövetkeztéig a főpolgármesteri teendőket.

Egyébiránt azt is meglehetősen biztos forrásból hallottam, mikép talán éppen az ügy ezen váratlan politikai fordulata hozza majd közelebb egymáshoz a főváros két oszlopos tisztviselőjét, s állítandja közöttük helyre magasabb érdekekből a békét.

Mindenesetre ez volna a közügyre nézve is legkedvezőbb eredmény.

A hol közérdek forog szóban, ott valódi hazafiaknál a magán rokon- s ellenszenvnek el kell némulnia, mert Salus Reipublicae suprema lex esto!

Pest, október 30. 1868.

□ A „népnevelési törvényjavaslat” ellen mely fergeteg keletkezett volt a minap: azt lehetett gondolni, hogy soha sem lesz belőle semmi. De az oppositionalis elemek kissé csillapultak, s most már nyugodtabban szólnak a dologhoz innen is túlról is.

A 25ös bizottság naponként gyűlésezik, a meghívott szakembereket nagyobbára már kihallgatta. Ezek véleményben elágaztak ugyan, de a többség abban egyetért, hogy népnevelési törvényjavaslatra szükség van, s módosításokkal az előterjesztett törvényjavaslatot elfogadhatóvá lehet tenni. Ugy halljuk, hogy Nyáry Pál, a bizottság elnöke, komolyan kinyilatkoztatta, hogy az ügynek még ez ülészek alatt a képviselőház eleibe kell ujból terjesztetnie. És e szerint, mit a nemzet oly rég óhajt, a népnevelés érdekében közlebből csakugyan nevezetes intézkedéseket várhatunk.

Lapszemle.

Legelőbb is a „Sieb. d. Wblt”-al foglalkozunk. Nem akarunk vele polemizálni, hisz ki állhatna szóba komolyan azokkal, kik a képtelenségek hinárjában gázolva, eszeveszetten kiabálnak. Hanem érdekes megismerni, mily furcsa álokoskodásokkal vesztegetik a drága papírost és még drágább időt, kemény próbára téven a józan szász testvérek türelmét. Csak előre jó urak! Szereplők már rég átlépték a nevelésségessé határait; ma holnap még gúny tárgyává válnak, politikai színterén adván elő a megpukkadt béka siralmas történetét. A reactio csillaga mindinkább alá banyatlik, s miután ez vala élető napotok — éjszotében maradtok, perczekre elzihetitek magatoktól a félelmet — nagy hihóval, éles kurjantásokkal.

Jeremiás siralmai új kiadást értek a „S. d. Wb.” octob. 23-iki számában. Mint az ötvenes években ugy most is az országon kívül határoznak Erdély sorsa felett; ott künn kell megtudnunk: mi történt, mi történik és mi fog történni Transsylvaniaival; nem hiába vagyunk erdőmögöttiek — így kesereg a nevezett lap heti szemléje. Nem tekintenek — ugymond tovább — önálló tényezőnek, melylyel számolni kell, hanem névtelen testnek, játéklabdának. Amott Pesten ugy járnak el, mintha Erdély meghódított föld lenne; legalább az alsóház ugy cselekszik, mintha nem léteznék történelmi s esküvel pecsételt jog, hanem fejr lap állana előtte, mely mindent eltűrt, mit ez urak szeszélye rá ir. Ime oct. 19-kén a többség elhatározta azt,

hogy a n.-szebeni főtörvényszéket meg kell szüntetni, bár Binder képviselő a szász nemzet jogára hivatkozott. A nemzetiségi bizottság oly munkálattal terjeszt elő, mely nemcsak a szerb képviselőket ösztönzé a bizottmányból való kilépésre, hanem az erdélyi nem magyar nemzetiségeket is felhívja, sőt kényszeríti arra, hogy az ily jogvivmánnak hátat fordítsanak stb.

Milyen kedves és milyen szerény ez a „S. d. Wblt”; — mily szeliden leckézi meg Magyarországot parlamentjét, mivel nem siet a „szász határgrofság” megalakulását végrehajtani! Miért is nem számol az absolutismus egyenruhájából kiugrott szász buroaucratákkal, hisz ők egyik factor a Magyarország erdélyi részének sorsa felett hozandó határozatnál — beleegyezésük nélkül nem kelhet törvény Hungaria földén!

A „Sieb. d. W.” kétségbeesésében dülhet nem bírja korlátozni, ezért egy második cikkben újabb mérges nyilatkat szór a parlamentre. Erdélyben a hétszáz év óta fennállót rombolák le; e sok százados intézmény alatt érti a négy év előtt Bécsből kiköltött n.-szebeni főtörvényszéket. Ugyanez a nemzetiségi törvényjavaslatra célzólag azt mondja, hogy ez által a szászok anyai nyelvök használatától fosztatnak meg, stb. stb.

De lássuk mit javasol a „Sieb. d. Wblt” a képzelt veszedelem elodázására. Az egyetem folyamodjék a koronához és a kormányhoz, hogy ezek ne engedjék a n.-szebeni főtörvényszék megszüntetésére vonatkozó parlamenti határozatot törvénynyé válni.

Ez eszme világosan tanítja kikkel van dolgunk: oly gondolkozásu egyénekkel, kik az ország törvényhozása ellenében a korona és kormány teljhatalmához folyamodnak — az absolutismus aranyborját imádó férfakkal, kik a sic volo, sic jubeo korát szeretnék visszavarázsolni. Elég volt abból jó urak! Önök 15 évet át szolgálták és vették hasznát ama rendszernek, mely parlamentet nem ismert, nem tűrt, — nyugodjanak meg valabára akkoron szerzett babéraikon s kíméljék meg a derék szász népet a saját inyókra és külön érdekeikben készített panaceától!

A „Kron. Ztg” azt jegyzi meg a „S. d. W.” jalkiáltásaira, hogy ezek nem az értelem hangjai. Legelőbb is a n.-szebeni főtörvényszék nem szász, hanem állami törvényszék, a magyar állam pénztárából fizetik, a magyar kormány nevezi ki tagjait, kik nem külön szász törvények, hanem az ország törvényei értelmében mondanak ítéletet. Azután, 1863 ban maga az egyetem (a „S. d. W.” jelenlegi fővoadorjai) javasla, hogy törvényszéki teendői egy állam törvényszékre ruháztassanak át; az akkor átadott illetékesség volt igen tágkörű, mert évente 30—40 ugynevezett transmittált polgári per föllebezésére szorítkozott, tehát a szász földi igazságszolgáltatásnak alig egy negyedére, miután minden egyéb ügyek az elsőbíróságoktól egyenesen a főkormánysszékhöz föllebbetettek. A szó valódi értelmében 1848 előtt is a kir. főkormánysszék volt a teljes illetékességgel bíró másodbíróság; ha tehát a parlament az erdélyi részek számára csak egyetlen főtörvényszéket állít, ez nem csak az m.-vásárhelyi kir. tábla, de főleg a főkormánysszék illetékességi körének leend örököse. Azután, ma, midőn az egész országban ugyanazon anyagi és alaki törvény érvényes, semmi szükség külön főtörvényszékre a szász municipium számára; épp az igazságszolgáltatás biztossága, egyöntetlensége megkívánja a főtörvényszék egységét, s ezért fölösleges költséget okozna az, ha a királyföld számára külön főtörvényszék szerveztetnék. A „Kron. Ztg” nagy hasznót vár a két másodbíróság egyesítésétől a gyors és pontos igazságszolgáltatás érdekében is.

A „Gaz. Trans.” nincs megelégedve a nemzetiségi törvényjavaslattal, ugy látszik azért, hogy bevágja az útját a tulzók követeléseinek. Szerintünk ideje az álmodozásnak véget vetni, hadd tudják meg az ábrándozók, hogy az országosztogatás ideje még nem érkezett el, bármennyire is biztatja azzal a könnyenhiyőket a kanesuka főpappja.

Még egy pár szó a bírói függetlenségről.

Gyulafejevárv, okt. 26.

A soraim czíméül felvett tárgy ma a legilletékesebb helyekről megvilágítva van, s ismétlésekkel az olvasót untatni nem akarom. Egyet nem hallgathatok el, s ez a bírói meggyőződésre sajtó útján gyakorolt pressió.

Mellőzöm most a nemzetiségi kérdés meglegető fogamzott visszaéléseket. Maradok a magyar journalistikánál.

Tán nincs miért recapitulálnom az e téren közelebből felmerült tényeket, ismeri a közönség jól.

Egyszerűen kérdelem: vajon az igazságszolgáltatás előnyére van-e, ha a törvényszékek előtt álló ügyek a nyilvánosság elé hurcoltattak? Lásd az eredményét:

Az egyoldalul informált közönség felületesen gondolkodó része elítéli a bírót, elárkhozhatja a nélkül, hogy a kérdésre vonatkozó körülmények teljes tudatával bírja; s mert a közönségnek ez a része mindig elég nagy arra, hogy a „közvélemény” látszatával bírjon: a bíró feje fölé elvetett a közvélemény fekete kockája.

És ugyan hányan vannak, kik ez árral szembe úszni elég erősek?

Bizonyára a bíró is csak ember, s mielőtt ítéletét kimondaná, megfontolandja, hogy vajon melyik félnek nyílnak ki könnyebben a saját zárlai. — Hogy aztán ebből mi következik, azt ítélje meg maga az olvasó; mert ne ábrándozzunk, nagyon kevés lesz azok száma, kik jelszavokul a „fiat justitia perat mundus”-t választják, miután rajtuk készült testté válni e közmondás: „szólj igazat s betörök a fejed.”

Ellenőrzés akar ez lenni valamely bírósággal szemben, vagy bizalmatlansági szavazat ítélete ellen? — Hát nincsenek-e ott a felsőbb törvényszékek. Hisz remekül demonstrálta igazságszolgáltatást, hogy mindenik appellata egy egy bizalmatlansági szavazat. — Ha tehát megvan a garancia a törvény rendes útján, miért a czéltól éppen visszaretentő contralleria?

Az alkotmányosság egyik alapelve a nyilvánosság — igaz, de az oly nyilvánosság, mely az igazság letiprására tör, aligha megérdemli az „aldás” nevet, s ki a constitutionalismus keretébe ezt is beillesztendőnek véli, az nincs, vagy nem akar tisztában lenni az alkotmányosság fogalmával.

A magát sértve érzetnek nyitvák a felsőbb fórumok, de hogy egyszerre azokhoz is és a közvéleményhez is appelláljon, ez talán sem az igazság, sem a méltanyosság, sem a jog fogalmának meg nem felel, de meg nem állhat a józan ész előtt sem; mert a büntetés mértékének soha sem szabad nagyobbannak lenni, mint a mekkora maga a bűn, s mert a régiak szavaival élve: „két bört valakiről egyszerre lehúzni nem lehet.”

Az ilyen eljárás nem mutatja, de kiáltja, hogy az illető véleményét a felsőbb bíróságra kívánja tukmálni.

S ha valamely bírósági ítélet után nem koreste meg a felsőbb fórumot a rövidebbet húzott, ha ügyével mégis a nyilvánosság terére lép, vajon miféle bizonyítványt szolgáltatott ki magáról?

Én semmi oldalról sem látok hasznát azon pressióból, melyet némely lap a bírakra gyakoroltatni enged, de látom a gyakran helyrehozhatatlan roszt, annál is inkább, mert ezáltal a bírói tekintély is ruinalva van, mit ugyan, mint egyik tekintélyünk nem réz mondá: igen könnyű megingatni, de igen nehéz — a római íróval szólva — addere novis auctoritatem.

Igen óhajtható lenne, hogy ne adjon többé lap, mely az ily visszaéléseknek ezután helyet engedjen.

Végre bámulatomat kell még kifejeznem a felett, hogy a „K. K.” hallgatással felelt azon támadásra, melyet Háromszékről a „Századunk” ban

intéztek ellene is, mert egy ily visszaélést tartalmazó cikket — igen helyesen — nem közölt. *)

Erdélyi gimnásialis tanulóhoz.

Leyerő hangulat lepte meg kedélyünket azon tapasztalás miatt, hogy az erdélyi főgymnasiumok VIII-dik osztályát végzett és érettségi vizsgát tett ifjak oly nagy érdeklődéssel tanúsítottak az idén a pesti magyar királyi tudományos egyetem hazánk ez egyetlen ily intézete bülcésészeti osztályai iránt. Ugyanis honunk erdélyi kies részéből az éretteknak bizonyult számos honfitársaink közül, kettőnél, azaz: alórlitakon kívül az 1868/9-iki egyetemi tanévre a beiratások alkalmával több nem jelentkezett.

Hogy ez érdeklődés okait a jövő egyetemi tanúvra vonatkozólag a mostani VIII. osztály honfitársainktól kitelhetőleg elhárítsuk, s a VII-ik osztálybelieket is buzdítsuk: bátorodunk ezen honfiai önértékből eredt figyelemzetést intézni hozzájuk.

Alig van lényegében fontosabb, feladatára nézve szentebb pálya, a tanárinál: ha t. i. figyelembe vesszük azon nagy horderejű czélt, melyet e pályán működők az emberiség jövő nemzedékeinek felvirágoztatására maguk elé tűztek. E pályán működők azok, kik a tanítói és nevelői gondosságra bizott növendékeikben az igaz, szép és jó eszméi iránti hajlamokat fölbresztieni, fejleszteni, tökéletesíteni hivatnak. Ez eszmék megvalósításától függ a jövő nemzedék életrevalósága, köz- és magán jóléte, előmenetele, s végeredményben: a baha és nemzet boldogsága.

De hogyan valósítható ez egyetemes nagy hazai cél, mely egyszersmind az összes emberiségé?

Bizonyára nem másképp, mint ha az összes tanítói kar nemes feladatát szem elől nem téveszt. Mivel pedig a tanítói kart az egyes egyének teszik, okvetlenül szükséges, hogy azok mindegyike az általános ismereteken kívül, szakmájában alapos és terjedelmes ismeretekkel bírjon. Ezt pedig csak az egyetemeken szerezhetik meg, kellő önképzés és előkészület után.

Az olyan tanár, ki egykor, midőn kitézött pályájára készült, a nemes feladatához szükséges tanulmányokat elmulasztotta, soha sem állhat ismereteit illetőleg azon tudományos színvonalon, melyen, egy az egyetemmel való világ előkészült egyén áll. Tehát az önmaga és leendő tanítványai iránti tekintet szigorúan követeli minden olyan egyéntől, ki a tanári fenséges pályára lépni óhajt, hogy az arra megkívántó ismereteket kellő helyen, t. i. valamely egyetemen való tudományos előkészülés által elsajátítsa. Csak is így szolgálhat hasznos tényezőül nemzeti sarakdeikének képzésében. Csak is így mozdíthatja elő körén belül az egyetemes jólétet.

*) Hallgatással mellőztük, mert azon cikkben arról állított ki bizonyítványt „r. l.”, hogy előtte az igazságszolgáltatásnak még alaphaja is terra incognita, midőn azt zúg, hogy egy bíróság nem adott igazat oly egyének, ki egykor vért és vagyonát áldozott, azaz: legyen — ne legyen valakinek igaza, de, mert valaha tett valami dícsőretet, mindenkor őt illeti a kedvező ítélet. Tanúságot adta továbbá, hogy a méltanyosság sem a legérősebb oldala, midőn a törvényszékek előtt álló ügyben a nagy közönségnek panaszol; végre az is elég különösnek tűnik fel, hogy miként jutott el a „Századunk”-ig az a végzés, melyet csak a felek kaptak, s hogy került az alá r. l. — Nem feleltünk tehát, mert véleményünk szerint, ha valaki maga magát jól megveri, nincs miért más fájdon vele. Egyébiránt a kérdéses végzés kiadására soha fel sem kértünk. Szerk.

Dooga Chuen Law 25,000 dollárt ajándékoz egy collegiumnak ösztöndíjakra, a melyekre való kinevezést magának és utódjainak tartja fenn stb. A babuk általában rendkívül gondosak fiaink nevelésére s a magas osztályhoz tartozó indusok mindnyáján beszélnek az angol nyelvet. Egy nő, ki egy babu házában volt, mondá, hogy a könyves polcon egyebek közt látta Beeton egyetemes ismeretkárát, Euclidet, algebrai Cowper költeményeit, Irving munkáit és sok másokat angol hírlapokon és folyóiratokon kívül.

A nevelés nagy előhaladást tett a bennszülöttek (indusok) közt. Több lap van, melyet bengáli nyelven adnak ki, és a napikérdéseket sok képességgel tárgyalják. Az angolok politikája és kormányzása feletti discussiók elég érthetők és méltánylandók, a mit bebizonyíthatnák a „Bigypunce” és „Grambarte” című lapokból való idézés által. E lapok bengáli nyelven adnak ki. Hindostán lapja az „Ukbar Alun”, mely közelebből is jeles cikket hozott az utazás hasznos voltáról, megmutatván ezzel kapcsolatban, hogy az indusok otthon tölnek a nők szobáiban, mikor idegen helyt kellene lenniük, hogy a világlátó való érintkezés által hasznos tapasztalatokat gyűjtsenek. Ezek az emberek, kik a civilisatio légköréig már eljutottak, kezdik érezni, hogy egyedül állanak. Feleségeik ott vannak, a hol az indus nők voltak, mióta Krisna, a vig isten, a szolgálók szívét megperesztette és az egész szép nemet meghódította.

Az indusok családi élete megértése végett, vegyünk szemügyre egy házat. A család patriarchalis. Az atya a fő, fiai egymásután hazaviszik nejeiket, kiknek saját külön termeik vannak. A nők szobáit indus nyelven „zenanna”-nak hívják. Az egy házhoz tartozó nők szabadon társalognak együtt, de János sohasem látja József testvére ne-

Bátorodunk tehát felszólítani a fennehílt tisztelt honfitársainkat, hogy a kik a tanári nemes pályára hivatást éreznek s feladatukat annak idejében kellőképp betölteni akarják, az akadályoktól vissza nem rettenve a pesti m. kir. tud. egyetem bülcésészeti szakosztályait fölkeressék el ne mulasszák, addig is, míg a kolozsvári tudom. egyetem szintén létre jöhet.

Nemes Imre és

Avéd Jakab,

II. éves tanárjelöltek.

Törvényhatósági élet.

Déva, október 25. 1868. — Meglevén győződve, hogy a t. cz. olvasó közönség előtt nem lesz érdektelen Hunyadvármegyének alkotmányos mozzanatairól rövid vázlatban némi ismeretét szerezni; szívesen veszek tollat kezembe a megyének folyó hó 22-én, 23-án és 24-én tartott évnegyedes bizottmányi üléséről a következőket nyilvánosságra juttatni.

A gyűlésbe küldöttség által tiszteletteljesen meghívott főispán Barcsay László ö maga érdekes beszéddel nyitotta meg az ülést, különös sajnálatát fejezve ki az iránt, hogy a bizottmányi tagok közül a tanácskozássokra sokan meg nem jelentek, s egyszersmind felkérte a jelenlevőket, hogy bafafas kötelemköből kifolyólag igyekezzenek hatni az elmaradt tagtársakra, hogy jövőben ők is megjelenésükkel a megyének közügyei iránt több érdeklődést tanúsítani sziveskedjenek.

Az elnöki beszéd után igazgató főbíró Szere-day Ignác felolvasta jelentését a közelebbi bizottmányi gyűlés óta fölmerült közigazgatási ügyek kezeléséről, minék folytán a megyei bizottmány a tisztség eljárását egyhangulag helyeselni nem kétkedett, kiváló elismerését nyilvánítván a felett, hogy nem mulasztotta el a felsőbbbaág előtt kijelenteni, miszerint az ujonczozási rendelvényeket az előmunkálatok megtétele mellett is fogamatba csak akkor veendi, ha a hadjntalék megszabására vonatkozó törvényezik a kellő módon kihirdetve leend.

Az uralkodó marhavész miatt országsszerte betiltott baromvásárok alkalmából a m. kir. belügyminiszterium megkérte határozatott, hogy addig, míg az országos baromvásárok felszabaditva nem leendenek, Hunyadmegye összes lakossai a fenyegető adó vérbajtásoktól megkíméltsenek.

Határozatba ment az is, miszerint a helységek a megyei tisztség útján szollitassanak fel az óhajtott magtárak felállításá ügyében. A folyó évi 26-ik törvényzikk értelmében a jövedelemadó kivető és felszólamlási bizottságok tagjai alkotmányosan megválasztottak. Bizottság nevezetett ki a véget, hogy a közelebbi meggyűlésig javaslatot dolgozzon ki a magtárak felállítására, melyet az előt tartván Közép Szolnokmegye hasonló szabályait. Kolozsmegyének a népnevelés eszméje felkarolása iránti felhívása pártolás mellett tudomásul vétetott; nem különben a hunyadmegyei bizottmány részéről is a m. királyi honvédelmi miniszteriumhoz felírás határozatott az iránt, hogy Pesten a magyar katonai növendékek számára tanintézet állitassék fel, és az erre vonatkozó alapitványok visszaszeressenek. Megállapodás történt, hogy a kir. fő-kormányzások keressék meg, eszközölne ki, hogy a büntetési pénzek jövőre ne a kir. adótárakba, hanem a megyei keblé pénztárakba folyjanak be, mely összegekből a megyei bizottmánynak teendő számadás mellett, a községi szegények felsegélésére a főispán alkalmasszerűleg utalványozhasson.

jét. Némelykor 7—8 családot s 3—4 nemzedéket lehet egy fedél alatt látni és mikor a ház ily népes, lehet képzeli, hogy a családfelek elég dolgot adnak a családi ügyek-bajok. És mily élete van a nőknek! Ezek merőben tudatlanok, nyelvőknek egyetlen betűjét sem ismerik. Miért tanulba egy nő olvasni? Mi haszna lenne belőle? ők nem mehetnek az utcára. Ha szomszédjaik látogatására mennek, ennek jól elzárt hordozó székben és fátyolozott arczczal szabad csak történni. A családhoz tartozó rokonokon kívül senkit sem ismernek. A legegyszerűbb varrást sem tudják, ugy, hogy az a kis leány, ki a Amerikában a kisdendő leghátulsó padján ül is, jobban forgatja a tűt, mint ezen millióos babuk női közül a legtöbben.

Képzeld, hogy rozsás arcuú kedves kis leánykád, a ki mosolyogva kuszolja át térséideit, hogy éjszakára búcsúcsót adjon, öt éves korában eljegyeztetik és tizenkét éves korában férjhez megy s ezután napjait elzárva tölti; nem köt, nem himez, nem varr, mert mindezekből semmitsem tud; körüljár véve könyvekkel, s mégis egyetlen betűt sem ismer; napi kötelessége egész életében a paójas teljesítése, t. i. sárga rézből vagy kőből készített majom forma alakok, vagy négy arczu és hat kezű figurák imádása, ezek nyakába virágok fűzése, vízzel való precskelése, guggolván előttük, sétálván körülük és beszélvén hozzájuk, mint kis leánykák szoktak bábaikhoz, egyik viaszgyertyát gyújtja, a másikat oltja. Képzeld, hogy leányod semmi egyebet nem tesz, csak a mondottakat, kivéve, hogy gyermekeit karjain bintáztatja, férjének az ételt beviszi és ruhája redőt rendezgeti. Mindezeket megtéve, aluszik reggeltől estig, estétől reggelig, napokon, heteken, hónapokon és éveken keresztül gyermekeségétől öregkoráig. Ilyen a magos rangú indus nők mindennapi változatlan élete!

A magas kormány újabban fölkeretett, hogy kellő intézkedéseket tenni méltóztassék az iránt, hogy a megyei rabok lelki vigaszban részesíttessenek, s e czélból a lelkészek érdemszerű díjaztatása intézessék el. A főispánnak azon intézkedése, hogy O. E. alispán terhelő visszaélések miatt hivatalától felfüggesztetett, a megyei bizottmány által is helyeseltetett, és a vádlott teljesen bebizonyított bibáért hivatalától véglegesen fölmentetnek nyilvánított. Egy felirat rendén fölkeretett a főmlgu belügyminiszterium, hogy addig is, míg a megyék végleges alkotmánysszerű általános szervezése bekövetkezik, Magyarhon erdélyi részének megyéire nézve is a közigazgatási és törvénykezési költségek, jelesen a tisztviselők fizetéseit s egyéb kellekkel ellátatását illetőleg, a gyakorlatilag életbe léptetett unio alapján, a magyarhoni megyékhez hasonlóan terjesztossenek ki; ezeken kívül még sok más keblé ügyekben kellő intézkedések tétettek, a komolyan vezetett alkotmányos tanácskozássok folyama pedig f. hó 24-én záratott be.

Ösi szokás szerint ez ülések tartama alatt a vendégszerető főispán úr asztala naponta terítve állott a bizottmányi tagok számára, hol a kedélyes társalgás s étkezés közepette, szelleműs pohárköszöntések emeltettek koronás királyunk s fényes erényű királynéknak ö Felseégeik, nem különben sok jeles honfiaiuk egészségéért.

Z. Z.

Egyletek és közintézetek.

Jelentés

a kolozsvári jóték. nő-egylet választmányának okt. 27-kén tartott üléséről.

1. László Józsefné, Nemes Józsefné és Szűcs Emilné az egylet részvényes tagjaivá lettek.

2. Gyöngyösi Jánosné tartós betegeskedése okán a választmányból kilépett.

3. Kolozsmegye felső-kerületi alispánja 10 forintot, melyet hozzá vesztegetési szándékból adtak, lefogalván, az egylet pénztára gyarapítására adott. E 10 frtot a választmány elfogadván, ezennel köszönetét nyilvánítja a t. cz. alispán iránt.

4. Szabó Polixéna k. a. néhai kedves édes anyja Szabó Farkasné alapitványát egy darab 100 frtos urb. kötelezvényvel befizette.

5. Jelentetik, hogy Merza Lászlóné gyermekei az egylet javára sorsjátékok rendezvén, abból összeggyűjtöttek 4 frt 36 krt. E beküldött összeget a választmány szívesen fogadta. A sorsjátékok rendezték: Ince Teréz, Merza Mari és Lajos; részt vettek benne: Adler Eszter, Cseh Mari, Czink Sándor, Dobál Ilka, Folly Adel, Hankó Róza, Kedves István, Móza Pepi, Merza Gyula és Gizella, Nemes Anna és Janka, Pap László, Rösler Klódn, Szentkirályi Irma, Strasser Zéfi és Ürgön Lila.

6. Gr. Béli Ferenczné, mint a tárlati bizottmány elnöke, beadja jelentését az egylet javára ezept. 26 kán tartott tüzjártékról, mely szerint az egylet tiszta bevétele volt az alkalommal 82 frt 46 kr., melyet a kimutatáshoz mellékelt nyugta szerint az egylet pénztárába be is adott.

7. A választmány ez üléseben 3 szegénynek egyszer mindenkorra 10, 13 nak meghatározott időre havi részletekben kiadandólag 120, összesen 130 frtot utalványozott.

Végül az egylet által rendezendő tárlat megnyitása nov. 8-dik napjáról, ugyancsak nov. 29-re tétetvén által, a választmány bizalommal hívja fel a tisztelt közönség eziránt érdeklő tagjait, méltó-

ban. A babuk, kik olvasták Shakespeare-t, tudják, mi történni Angliában, Amerikában, kik vitakoznak veled a Parker theismusa felett, kezdik érezni, hogy életrendszerükben tatóngó úr van. A babuk megvetik a többnejűséget, nejeiket szeretik, velők tisztelettel bánnak, valamint szereik gyermekeiket is, különösen ha fiuk is vannak. De a paradisosmukban nincs Éva. Napimunkájokat végezte, hivatalos szobájokból hazamennek, Shakespeare tragédiáiból vagy Longfellow költeményeiből olvasnak és aztán jó az a fájdalmas tudat, hogy a mi ezeket illeti, a feleség csak egy idiót.

Most már számos babu azon törekszik, hogy feleségét taníttassa, de a nők semmit sem tudván a tudás gyönyörűségéről, kevés hajlamot mutatnak a tanulásra. Egyedül a kúteshez van kedvük, s a kik vállalkoztak, hogy az itteni nőket lealázó helyzetből felemeljék, örömmel kapnak ennek tanításán s nagy előnnyel folytatják.

A babuk feladták bálványaikat s szent könyveiket a Parker Tódort fogadták el. Némelyek Pantheisták, mások Deisták. Mivel indusokkal benső barátságban levő ismerőseimről hallám, hogy az újabb munkák közül egyik sem gyakorolt akkora befolyást, mint a Parkeréi. A ki az ő (Parker) elveit vallja, nem veszi el a kását, de a ki formaszert keresztényen néz, templomba jár és megkeresztelkedik, a ki hiszen Jézusban mint megváltóban, az apostata és tisztátalan. Senki sem lehet keresztényenél a nélkül, hogy meg ne vetessék legkedvesebb barátjaitól; neje, gyermekei, apja, anyja mind gyűlölik és utálják. De a bálványok és szent könyvek elhagyását s helyettük a Parker theológiája elfogadását ily következmények nem követik.

Benczédi Gergely:

atnak a választmányuk szennvedő embertársaink érdekében teendő e vállalatát szives részvételükkel istápolni, s becses küldeményeiket november 25-ik napjától kezdődőleg, a tárlat megnyitáig, a tárlati-bizottság elnöke: gr. Béli Ferenczéhez beküldeni.

Kolozsvárt, nov. 1. 1868.

Kovácsi Antal, titkár.

Terménykiállítás.

Torda, oct. 29. 1868. — A tordai terménykiállításra a következő kiállítók nyertek jutalmat:

a) Gabonafélékért: 1) Miklós Sámuel öszbúzáért, 1 darab aranyot. 2) Özv. Nagy Lajosné öszbúzáért, 1 db ar. 3) Vas Antal búzáért egy db 2 ftos tallért. 4) Tisza László tavasz-búzáért, egy db 2 ftos tall. 5) Tanka Sámuel rozsaért, egy db 2 ftos tall. 6) Puhl Ignác búzáért, egy db 1 ftos tall. 7) Székely László búzáért, egy darab 1 ftos tall. 8) Tanka Sámuel búzáért, egy db 1 ftos tall. 9) Tanár Nagy Ferencz török-búzáért, 1 db ar. 10) Borbély Nagy Ferencz török-búzáért, 1 db 2 ftos tall. 11) Puhl Ignác török-búzáért, egy db 1 ftos tallért. Dícsérő okmányt nyertek: Nagy József búzáért és Tisza László citrónokért.

b) Haszonkertészeti növényekért: 1) Özv. Szigei Sándorné káposztáért, egy db 2 ftos tall. 2) Tisza Lászlóné paszulyért, egy db 2 ftos tall. 3) Id. Székely Jánosné cseleért, 1 db 1 ftos tall. 4) Tolvaj József káposztáért, 1 db 1 ftos tall. 5) Miksa Elek lenecseért, 1 db 1 ftos tall. 6) Kovári József múrokért, 1 db 1 ftos tall. 7) Tolvaj József borsóért, 1 db 1 ftos tall. 8) Fekete János mezei paszulyért, 1 db 1 ftos tallért. Dícsérő oklevelet nyertek: Gazner Imre, fekete-retekért; Borbély Nagy Györgyné, káposztáért; Jancsó János, répáért; Tisza László, répáért, káposztáért, hat héti burgonyaért és spárga-tökért; báró Kemény Ödön, cseleért; Fodor Sámuelné, csele és teli gyalog-paszulyért; Derzi József és Borbély Lajos, díblecseért; Csegezi Ferencz, tökért; Szentpéteri Antal, hat héti burgonyaért; Puhl Ignác, pityóka-, lenese-, borsó- és kerti paszulyért; Szentpáli Ignác, török-borsóért; Főris Sámuel, citrom-hagymáért; Abt Ernőné, Boér Vilma, török-borsóért.

c) Gyümölcsért, u. m. alma- és körtvéért: Tisza László 1 db ar. Velics Sámuel 1 db ar. Puhl Ignác 1 darab ar. Szentpáli Ignác, Kovári Józsa és Fekete János, külön-külön egy egy darab 2 ftos tallért. Bölöni Ignác, Miksa Elek, Tanka Sámuel és Pálfi Máté, külön-külön egy egy darab 1 ftos tallért. Dícsérő oklevelet nyertek: Ugron Sándor, Borbély Nagy Ferencz és Fekete János, gyögyi magoncáért.

d) Szőlőért: Tanár Nagy Ferencz szőlő-esportja a többiek felett kitűnőnek ismertetett el ugyan; de minthogy csak is a hazai fajok határozattal díjazandóknak — dícsérő okmánnyal jutalmaztattak: Báró Kemény István és Mara Károly, külföldi jeles szőlőfajokért szintén dícsérő oklevelet nyertek. Szabó János, hazai szőlőfajokért 1 db ar. Velics Sámuel, szőlőért 1 db ar. Balogh János 1 db ar. Fekete János és Bartha János egy egy db 2 ftos tall. Csegezi Ferencz, Mara Károly és Tolvaj József, külön-külön egy egy db 1 ftos tallért.

e) Borokért: Miksa Elek, hadrévi, tramin és riesling boráért 2 db ar. Lengyel Ádám, kitűnő borkelésért, valamint több külön fajú boráért 2 db ar. Paget János 1866-beli szőlőfalvi riesling és tramin boráért 1 db ar. Tanár Nagy Ferencz, gamay és több jeles fajú boráért 1 db 2 ftos tall. Velics Sámuel, szőlőboráért 1 db 2 ftos tall. Tisza László, Szigethi Sándor, Kovács János és Veres Dénes borokért, külön-külön egy egy db 1 ftos tallért. Dícsérő oklevelet nyertek: Ugron Sándor algyógyi boráért és Borbély Nagy Ferencz szőlőboráért. Szintén dícsérő okmánnyal jutalmaztattak: Tisza Lászlóné, narancs-liqueurért és reine elude szilvioriumáért. Paget János 1862-beli szilvioriumáért és Nagy Dénesné házi liqueurért.

f) Vegyes czikkokért: Nagy Dénesné, festett gyapjúért és szövétért 1 db ar. Özv. Nagy Lajosné, házi gyapjú-szövetért 1 darab ar. Tisza Lászlóné, befőttekért 1 db 2 ftos tall. Fekete Lilla, kenderért 1 db 2 ftos tall. Puhl Ignác, befőttekért és candirozott olasz szilváért 1 db 1 ftos tall. Klug Antalné, tordai pogácsáért 1 db 1 ftos tall. Miksa Elek, jóízű sajtaért 1 db 1 ftos tall. Borbély Nagy Ferencz, lépesméért 1 db 1 ftos tall. Tolvaj József, kenderért 1 db 1 ftos tall. Dícsérő oklevelet nyertek: Nagy Dénesné, befőttekért és íróstésztaért, Nagy Dénesné, Zirzon mékásáért. Puhl Ignác, finom túrójáért. Paget János, svájzer sajtaért. Szilágyi Mária Mántoni Jánosné dohánnyért.

M. I. *)

NAPI HEREK.

— Ö Felsége m. hó 27-kén kelt legfelsőbb kéziratával november 12-kére hívta össze a delegátokat Buda-Pestre.

— A kolozsvári takarékpénztár az igazgató választmány vasárnap folyó hó 1-ő

*) Tisztelettel kérek a „Magyar Polgár” t. cz. szerk. s sorok átvételére.

napján ünnepélyesen megnyitotta, mely alkalommal a választmány elnöke gróf Eszterházi Kálmán úr örömet fejezte ki a felett, hogy e valójában közhasznú, szép és nemes irányú pénzintézet hozzászólás után valahára megnyitott. Szerencsét kívánt az egyletnek, az igazgatónak és kezelő hivatalnokoknak. A vezér-igazgató Korbuly Gergely viszonzásul kinyilatkoztatta, hogy magán életében, ügyei és tisztelete vezetésében azt tapasztalta, hogy igazságosan, becsületesen és szorgalmasan munkálkodva az ember boldogul; azon hitet és reménységet fejezte ki, hogy a vezetésére bízott intézet is meg fogja teremni természetéhez méltó áldásos gyümölcseit; mert valamint ő, úgy a vezetésére bízott kezelő személyzet is mindig az igazság és becsület ösvényén fog szorgalmasan eljárni az egylet ügyei vezetésében. — Részünkről e szép kezdethez méltó sikert óhajtott a takarékpénztárnak.

— Az újon született főherczegnő dajkáján egy szegedi magyar menyecske, Zöld M. neje választotta.

— A hirlapszállító külön gyorsposták felállításáról egyik közelebbi számunkban emlékeztünk; ma már örömmel jelenthetjük, hogy ez intézkedés folyó hó 1-ével életbe is lépett.

— A román határvillongások — mint a „Hon”-ban olvassuk — nem akarnak véget érni. Hiteles kútfőből úgy halljuk, hogy a román kormány 160 emberét oda rendelte a határra, azokkal a minap kézdi székelyek által lerombolt épületeket újból fölépíttette, sőt újat is épített Bereczken s meghagyta, hogy ha székely gyanúsán közeledik, azt löjjék le, valamint magok közül is, a kinek netalán a székelyföldről kiretirálni eszébe jutna, halál fia. Megszerezték továbbá azon derék ifjú székely fényképét, kiről úgy hiszik, hogy minap a kézdekiet vezette, s elfogására törekcsenek, sőt egy hír szerint díjt is tűztek ki fejére.

— Halottak napja estéjén temetünk most is a szokott módon kivilágított; az élők meglátogattak halottaikat s pedig oly nagy számmal, minőre nem igen emléksztünk. Kegyelet zavaró kihágások ez alkalommal nem fordultak elő.

— Novemberi országos vásárunk tegnap véget ért s a gyengeségben elődjét feljuttat. Tagadhatlan, hogy e rossz vásárra a pénztelenség mellett nagyban folyt be a városunkban uralkodó marhavész is. Ha a szarvasmarha hiányzott, annál több ló volt, s 3 nap alatt csak mintegy 250—260 költ el. Volt köztük néhány 600 forintos, több 400-as, s legtöbb azon alól. Nagy néptömeg csődült be, igen sok eladó s annál kevesebb vevő jelentkezett.

— A „Gaz. Trans.”-át, a „H. Ztg.”-szert, a pronunciamiento aláíróinak közzétételért közelebből confiskálták. — Az a csodálatos benne, hogy még csak most tették.

— N. Szébenben múlt hó 29-kén hó esett. Ugyan e tájt a Kolozsvár közelében levő gyalui hegyek is fehérelettek.

— Gyula Fehérvárt m. hó 28-kán egy katonai süttőmester nevével összeveszvé, magát fűbe lőtte.

— Schmidt Konrád ex szász comes halhatatlanságát tüzte ki czélul a „Sieb. d. Wblt.”-hozza egész biographiáját a „nagy férfi”-nak, melyből mi is meggyőződhetnénk, ha ugyan eddig nem tudtuk volna, hogy legfőbb érdemei a jogfeladásban, oktroj imádásban és az alkotmányi tapodásban kézzel-lábbal segítségben brilliroznak. Hogy a „Sieb. d. Wblt.” előtt ilyen szint visel a nagyság, azon — irányát ismerve — koránt sem ütődünk meg, sőt várva várjuk a többiek életját is, miután, ha jól körül néz, még találhat egy né hány ilyen jeles férfit.

— Megjelent és szerkesztőségünkhez beküldött a „Riadó,” versgyűjtemény az 1848. és 49-ki magyar függetlenségi harc idejéből. Kiadja Stein János, kis 8 drt, 286 lap. E terjedelmes anthologia mintegy 112 válogatott költeményt tartalmaz, melyeknek gondos összerakása által a nagy nemzeti küzdelem kezdetétől végéig az olvasó egy történelmi képet lát, miben ezen időszak különböző momentumai az azokat hűn visszatükröző költeményekkel vannak megvilágítva. — Csakugyan Stein J. kiadásában megjelent még a „Szabadság lantja” is, mely szintén a függetlenségi harc idejéből merített közleményeket tartalmaz. Mindkettő egyenesen van szerkesztve és kiállításnak csinos. Ara egy példánynak 1 ft. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— M. létai ev. ref. pap Szakács Sándor köszönetet nyilvánít mindazoknak, kik rajta mint egész által kelt szenvedetten adományokkal segítettek. Kiemeli különösen a b. hunyadi birtokoságot, továbbá a m. gy. monostori és n. almási ev. ref. lelkész urakat.

— Bukarestből írják a „Presse”-nek: A hadikészületek, melyek a spanyol forradalom kitörése után szünetelni látszottak, már ismét folytatják. Itt azt hiszik, hogy a háború kitörése nyugaton, valamint keleten is csak a jövő nyárig lett elhalasztva, s e szerint intézkednek. Károly fejedelem szentesíté azon törvényt, mely 1868-ra 10,000 újoncz kiállítását rendeli el a hadsereg számára. Krenski, porosz tábornoki ezredes szorgalmasan látogatja a csapatokat, laktanyákat s a fegyvergyárakat. A „Romanul” gyűjtést rendez, aláírás útján, a nemzeti fegyvervásárlásra. A párisi Godillot

házzal 20,000 darab hadi rőppentyű szállítására kötötték szerződést. Mehedintziano a kormány részére Amerikában 15,000 Peabody-féle fegyvert rendelt meg, melyek mint amerikai tulajdon, egy amerikai hajón vitetnének át a Dardanellákra, ne hogy török részről elköszassanak. Poroszországban 100,000 oka löport, ágyutalpakat s más hadianyagot rendeltek meg. Sziciliából kén-, Angliából pedig salétrom-szállítmány van útban, s a kormány újon épített löpormalmában e szerint már legközelebb megkezdik a munkát.

— A „Jász-Zsug”-ban olvassuk: Hrabovszky Zsigmond okt. 10-én ismét megjelent Félégházán az ő népei közt, s barátja Juhász Sándor házához szállt most is. Három beszédet tartott választókhöz, kik azonban most az egyszer kevesen jelentek meg. Mint biztosan értesültünk, beszédei hasonlóak a régiekhez. Ha hasonlóak, akkor igaztók és ámitók azok, mert e két — nem minden emberhez illő — fegyverrel győzött ő már két ízben, elmintván a jóhiszemű tudatlan népet, mely nem tudjuk, inkább hisz a mézes szavú ámitóknak, mint az igazság emberének. — A bor folyt, mint a patak, (persze ez így dukál) még az utcai gyerkőcök is részegen henteregték (nagyon épületes dolgok) a ház előtt, éltetvén ez embert.

— A m. kir. közgazdasági miniszterium felhívja mindazokat, kik selyemtermeléssel foglalkoznak, s a kik részint e szakban magasabb képzettségűek, részint pedig egyszerűen a földet fogva a kormányt ez irányban istápolni óhajtják, hogy a fennebbi czélból folyó évi november hó 20-kán délelőtt 10 órakor a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi magyar királyi miniszterium kebelében tartandó értekezletre megjelenni sziveskedjenek.

— Az osztrák-magyar monarchia bormeléséről és fogyasztásáról egy e napokban megjelent borászati szakmunkából következő főbb adatokat emeljük ki. Az évenként termelt bormennyisége 30 millió akó, ebből egészben alig vitetik ki egy fél millió akó, minek nagyobb része tengeren szállítatik ki. A termelt bormértéke 130 millió ft, e szerint a lakosság évenként 125 millió ft értékű bort iszik meg.

— A nazarenusok sektája, melynek valása „tiltja,” hogy katoná legyen és adót is csak „kényszerűségből” fizet, mindig több gondot látszik okozni akarni. Ujabban a békés-bánati ref. egyházközség határozta el, hogy miután a nazarenusok nem akarják, tehát nem fognak erőltetni, hogy gyermekeiket keresztelésre vigyék; közösségük az egyházzal megszüntnek tekintetik.

— Az aradi vértanúk emlékszozára bár lassan, de folyton gyűlnek az adakozások. Az utolsó kimutatás szerint e czélra 29,551 ft és 3 arany gyűlt be.

— A pár nap előtt véget ért szép ősznek ritka termékét mutatta fel egy gyűrszigeti kerttulajdonos: másodszori érésű körtvét, s pedig nem egy, vagy két példány, hanem egy fa egészen megrakva van velők; izük teljesen jó, csaknem oly zamatosak, mint az első érés. A legidősebb emberek nem emlékeznek ott ily esetre.

— Ösvilági mammut-esontvázakra akadnak Jász Apáiban egy kufás alkalmával. Jó lenne e maradványokat a nemzeti muzeumnak felküldeni.

— Kivonat a Kolozsvár sz. kir. városa 1868 ki szept. 18-kán megújult keleti marhavész következményeiről, azon évi október hó 31-ki estéig bezárólag: Járványos 25 udvaron s 2 mező-részen megbetegült 137 darab. Ezekből meggyógyult 34 drb, elhullott 84 darab, lebunkóztatott 3, van beteg 16. A járványtele marhalétszámából van még gyanus 47. A vesztelési időt kiállott gyanusokból fölmentetett 5 db. Kolozsvárt, október 31. 1868. Filep Samu, id. polgármester.

Nemzeti színház.

Október 30-kán: „Ernani.” Tanneré (Elvira), Tanner (Don Carlos), Dalfi (Ernani) és Odri (Don Ruy) mindnégyen dícséretesen megelégték feladatuknak. Így a karok is.

Ok. 31-kén: „Két anyós egy helyett.” Vigjáték 1 felv., írta Don Manuel Juan, D., fordította Vezéri Ödön. E kis vigjáték is az új színidény kellemes újdonságai közé tartozik, mely egész folyama alatt derült kedélyben tartotta a közönséget. Meséje az anyósok nevelésére méltó ferdeségein alapszik, melyek a burlesque comicumig emelve vannak közönség elé tárva. Mélyebb erkölcsi alapot nem keresettünk ugyan benne, azonban már elevenségénél fogva is repertoír darab marad. A jászó személyek, kivétel nélkül, gondot fordítottak szerepükre, az előadás sikerült. Különösen kiemeljük Takácsot (don Cletto), a ki az ily szerepekben kitűnő, továbbá Szilágyit (don Raphael) és Fejérvárinét (donna Dolores). Ezt követte „Szép Galathea,” mely szintén sikerülten adatott.

November 1-én: A színház zárva.

Műsorozat: Nov. 2-kán: „Mártha.” 3 an: „Bengali helytartó.” 4-dikén: „Fűsvény.” 5-dikén: „Norma.” 6-kán: „Medieis Mária.” 7-ikén: „Legjobb az egyenes út és „Mekkai basa.” új ope-rett, itt először, bérlet szünet. 8-kán: „Szegedi kupa-pez. Előkészülnök többek közt: „Bánk-bán” és „Dinorah” operákra, — „Görösteini nagybgre,” „Szép Heléna,” „Szerelmes kántor” operettek.

KÜLFÖLD.

Mint a „Times”-nak Madridból 25-én távirják, Francia, Angolország s több más hatalmak barátságos viszonyba léptek az ideiglenes kormánnyal. A francia közlés rokonszenves; az angol közlés ellenben hideg s tartózkodó.

Lissabomból 24-kén hiteles kútfőből állítják, hogy Ferdinánd portugali király sohasem kínálta meg a spanyol koronával, s hogy ő el van tőkelve, azt mindenesetre visszautasítani.

Páris, oct. 29. A „Moniteur” jelenti, hogy a Bukarestben székelő bolgár comité folytatja eselszövényeit, melyek kifejlődését a hatalmaknak éber figyelemmel kell kísérniök. A török kormány el van határozva, minden kísérlet szigorúan megakadályozni.

A „Journ. de St.-Petersb.” ezen czím alatt: „Háború vagy béke?” egy czikket közöl, melyben kimutatatik az európai béke fontartásának lehetősége, a hadkészületek daczára. E lap többek közt ezt mondja: „Ha a győzelmes Franciaország a Rajnán átkelne, s a poseni nagyherczegségben vagy Lengyelországban mozgalmat idézne elő, az orosz sereg egész komolysággal öröködné a rend s nyugalom fenntartása fölött; azonban ugyanezkor az általános nemzeti mozgalom ismét fölbresztené a hasonnemű emlékeket, az első császárság korából.”

Mint St.-Pétervárról 23-ról jelentik, a pápa az ottani synodusnak megküldé azon körlevelet, melyet a görög-orosz püspökökhöz intézett. A synodus választ készít elő.

Páris, oct. 29. A „Mem. dipl.” Don Carlos herczegnek egy iratát közli, melyben a hatalmaknak az atya részéről való leköszönés adatik tudtul. — Ezen irat mondja: Ha Isten és a körülmények a spanyol trónra helyeznek, iparkodni fogok, jelenkorunk intézményeit a mult időkével kiegyeztetni, a mennyiben a cortesre fogom bízni, hogy az alkotmányt dolgozza ki.

Páris, oct. 29. A „Moniteur” — szemléjében az austriai hadsereg felett folyt bir. tanácsi vitákról szólva — ezeket mondja: A hadseregnek 800,000 főnyi magassága nem tekinthető oly nagynak, hogy az Ausztria népességével és annak európai helyzetével ne állna arányban. Az austriai kormánynak teljesen békés szándékai, — valamint az általános politikának a hatalmak érzelmei és kölcsönös viszonyai szempontjából való egészen megnyugtató állása — az austriai bir. tanácsban bekövetkezendő védtörvényi vitáknak csupán csak technikai jellemet kölcsönöznek; — a mennyiben e viták mindent mellőznek, a mi képes lenne nyugtalanítani a közvéleményt, mely jövőben a békének és nyugalomnak azon viszonyait fog megállapítani, melyben Európa jelenleg van.

A „Constitutionnel” constatiozza azon nagy lelkesedést, melyet a mozgó nemzetiségnek fölllítása a nyugati departementokban idézett elő. Ez egy oly intézmény, mely Franciaország szükségletei s érzelmeinek egyképen megfelel. Ezt tekintve, a büszkeségnek bizonyos jogosult érzetét nem lehet elnyomni, midőn látja az ember, hogy oly sok jó polgár résztvehet saját foggetlenségének s becsületének védelmében, a midőn még nagyobb áldozatot lát hozni a becsületnek, mikor ezen zászlóaljak a háború kitörése alkalmával a határokrá vezettetnek. A kötelesség és önmegadás érzete Franciaországban még nem lankadt meg, sőt az a társadalom minden osztályát hatalmasan s erősen melengeti.

A „France,” Franciaország térképét commentálván, czikkét így végzi:

„Mi semmiféle nagybódásra sem törekszünk, s ha mindenki oly bölcs, a világ-béke biztosítva lesz; de ha újabb nagyravágyó törekvések erőszakosan fölérnek azon kérdéseket, melyeket a diplomácia két év óta ügyezszik lecsillapítani, akkor Franciaország ki lenne mentve az események iránti felelősségtől, mivel ez magát diplomatiailag eléggé szabadnak, s katonai szerekben eléggé erősnek érzi, hogy a körülményekhez képest előállható bonyodalmaknál befolyásának, vagy kardjának súlyát vehesse a mérlegbe.”

A „Figaro” szerint Izabella királynő incognito Párisba érkezett. Metternich herczeg szintén oda érkezett.

A „Constitutionnel” tetszéssel fogadja lord Stanley békés beszédét, s hozzáteszi: „Franciaország szintén a katonai kiadások kevesbitésére törekszik, a nélkül azonban, hogy érdekeinek védelmét elhanyagolná.”

A „Constitutionnel” megezőfólja a „Times” azon állítását, mintha a császárné előszertetet tanusított volna Don Carlos infans spanyol trónjelöltsége iránt. A császárnának nincsenek más érzelmei, mint magának a francia kormánynak, mely egyetlen jelölt iránt sem tanusit előszertetet, s tisztelettel várja be a spanyol nép választását, hogy azt üdvözölje.

Madrid, oct. 26. A „Gazette de Madrid” egy kormányi manifestumot közöl. Miután a manifestum kifejté azon tényeket, melyek folytán a jelenlegi kormány felállított, — így szól tovább: A forradalom az általános szavazatjogot mint a népsuverenitás mellett való nyilvános és kézzelfogható demonstratiót hozta létre. Miután az alapelvek ki vannak mondva, a jövőbeli kormány a legszölesebb szabadságra van alapítva, és elismertve az összes jun-ták által, az ideiglenes kormány — mint egyedüli tes-

